

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 390

**Rachunkowość –
polityka makroekonomiczna –
globalizacja**

Redaktorzy naukowi

Zbigniew Luty

Magdalena Chmielowiec-Lewczuk

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redaktor Wydawnictwa: Joanna Świrska-Korlub

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Hanna Jurek

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-507-0

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Jacek Adamek: Elementy kształtujące sylwetkę muzułmańskiego księgowego.....	11
Mariusz Andrzejewski, Kinga Mróz, Maciej Poppek: Testy zgodności w teorii i praktyce audytu sprawozdań finansowych.....	21
Anna Bartoszewicz: Transformacja audytu wewnętrznego w Polsce – od audytu zgodności do audytu efektywnościowego.....	36
Melania Bąk: Rachunkowość i jej kapitał, czyli rachunkowość w wymiarze niematerialnym.....	45
Anna A. Białek-Jaworska, Katarzyna Drązikowska: Polityka rachunkowości spółek notowanych na NewConnect	55
Anna A. Białek-Jaworska, Marek Żukowski, Jozef Bucko: Rola doświadczenia zawodowego w uczeniu się rachunkowości w Polsce i na Słowacji.....	64
Grzegorz Bucior: <i>Datio in solutum</i> w ujęciu bilansowym i podatkowym	74
Jolanta Chluska: Informacyjne aspekty funduszu własnego samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej.....	82
Halina Chłodnicka: Wpływ wykonywania wyceny przedsiębiorstwa w upadłości likwidacyjnej do celów sprzedaży na wybranym przykładzie.....	91
Marek Garbowski: Przyszłość banków spółdzielczych w kontekście implementacji regulacji Basel III w polskim systemie bankowym.....	104
Magdalena Giedroyć: Relewantność informacji sprawozdawczych	114
Jerzy Gierusz, Katarzyna Koleśnik, Sylwia Silska-Gembka: Podejście praktyków do rozpoznania rezerw, zobowiązań oraz aktywów warunkowych w świetle MSSF – wyniki badania empirycznego	123
Magdalena Janowicz: Rola biegłego rewidenta w procesie połączenia spółek.....	134
Aldona Kamela-Sowińska: Obrót gospodarczy jako dobro prawnie chronione przez ustawę o rachunkowości.....	142
Małgorzata Kamieniecka: Etyka w rachunkowości wczoraj i dziś – ocena aktualności postulatów L. Paciolego	150
Katarzyna Kobiela-Pionnier: Pod presją. Wpływ lobbingu na kształtowanie standardów rachunkowości.....	160
Mariola Kotłowska: Determinanty pomiaru dokonań na poziomie procesów w przedsiębiorstwie	173
Edyta Łazarowicz: Znaczenie i przyszłość zasady ostrożności.....	183
Edward PieliCHATy: Rozpoznawanie przychodów ze sprzedaży produktów ubezpieczeniowych w księgach rachunkowych banków.....	191

Anna Mazurczak-Mąka, Paweł Zieniuk: Rewizja finansowa w jednostkach zainteresowania publicznego w świetle zmian dyrektyw unijnych...	203
Małgorzata Rówińska: Koszt historyczny i wartość godziwa aktywów – analiza modeli wyceny na podstawie wybranych spółek notowanych na GPW w Warszawie	212
Beata Sadowska: Rachunkowość w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe	222
Karol Schneider: Przepęczność ekonomiczno-finansowa a kreatywne aspekty księgowości	234
Joanna Toborek-Mazur: Kontrowersje wokół rozliczania fuzji w międzynarodowych standardach rachunkowości	242
Piotr Wanicki: Metody wyceny efektów prac badawczo-rozwojowych	250
Małgorzata Anna Węgrzyńska: Identyfikacja bezpieczeństwa ekonomicznego w literaturze i regulacjach prawnych	261
Edward Wiszniowski: Waluty wirtualne w rachunkowości	273
Grzegorz Zimon: Wpływ grupy marketingowo-zakupowej na sytuacje i wyniki finansowe przedsiębiorstw	283

Summaries

Jacek Adamek: The profile of a Muslim accountant – influencing elements	11
Mariusz Andrzejewski, Kinga Mróz, Maciej Popek: Compliance testing in theory and practice of financial auditing	21
Anna Bartoszewicz: Transformation of internal audit in Poland – from compliance audit to performance audit	36
Melania Bąk: Accounting and its capital, that is accounting in nonmaterial dimension	45
Anna A. Bialek-Jaworska, Katarzyna Drązikowska: Accounting policy used by the NewConnect listed companies	55
Anna A. Bialek-Jaworska, Marek Żukowski, Jozef Bucko: The role of professional experience in accounting learning in Poland and Slovakia ...	64
Grzegorz Bucior: <i>Datio in solutum</i> in accounting and tax terms	74
Jolanta Chluska: Information aspects of the equity funds of the independent public health care units	82
Halina Chłodnicka: The impact of making evaluation of an enterprise in liquidation for the sale on a selected example	91
Marek Garbowski: The future of cooperative banks in the light of implementation of Basel III regulations into the Polish banking system ..	104
Magdalena Giedroyć: Relevance of reporting information	114

Jerzy Gierusz, Katarzyna Koleśnik, Sylwia Silska-Gembka: The practitioners' approach to the recognition of provisions, contingent liabilities and contingent assets in accordance with IAS 37 – the results of an empirical study	123
Magdalena Janowicz: The role of an auditor in the process of business combinations.....	134
Aldona Kamela-Sowińska: Economic turnover as an interest legally protected by Accounting Law	142
Małgorzata Kamieniecka: Ethics in accounting today and in the past – evaluation of topicality of L. Pacioli postulates	150
Katarzyna Kobiela-Pionnier: Under pressure. Lobbying influence on the shaping of accounting standards.....	160
Mariola Kotłowska: Determinants of performance measurement at the level of processes in a company	173
Edyta Łazarowicz: The significance and future of the prudence principle ...	183
Edward Pielichaty: The recognition of insurance revenues in bank bookkeeping	191
Anna Mazurczak-Mąka, Paweł Zieniuk: Financial audit of public interest entities in the light of amendments to relevant EU directives.....	203
Małgorzata Rówińska: Historical cost and fair value of assets – analyses of valuation models on the ground of some companies listed on the Warsaw Stock Exchange	212
Beata Sadowska: Accounting in the State Forests National Forest Holding	222
Karol Schneider: Economic and financial crime vs. creative aspects of accounting.....	234
Joanna Toborek-Mazur: Controversy over mergers accounting in the international accounting standards.....	242
Piotr Wanicki: Methods of research and development work effects valuation	250
Małgorzata Anna Węgrzyńska: Identification of economic safety in literature and legal regulations	261
Edward Wiszniowski: Virtual currencies in accounting	273
Grzegorz Zimon: Influence of marketing-purchasing groups on the performance and financial situation of companies	283

Małgorzata Rówińska

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

e-mail: malgorzata.rowinska@ue.katowice.pl

KOSZT HISTORYCZNY I WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW – ANALIZA MODELI WYCENY NA PODSTAWIE WYBRANYCH SPÓŁEK NOTOWANYCH NA GPW W WARSZAWIE

HISTORICAL COST AND FAIR VALUE OF ASSETS – ANALYSES OF VALUATION MODELS ON THE GROUND OF SOME COMPANIES LISTED ON THE WARSAW STOCK EXCHANGE

DOI: 10.15611/pn.2015.390.21

Streszczenie: Niniejszy artykuł podejmuje problematykę wyceny bilansowej. Regulacje rachunkowości wskazują na dwa podstawowe modele wyceny: model kosztu historycznego oraz model wartości godziwej. Dla każdego z nich w regulacjach opisano zakres stosowania. W przypadku międzynarodowych regulacji (MSR/MSSF) te dwa modele wyceny wskazywane są często jako alternatywne rozwiązania, o doborze których decyduje jednostka. Celem artykułu jest analiza modeli wyceny bilansowych aktywów, jakie stosują wybrane spółki akcyjne. W oparciu o informacje sprawozdawcze przeanalizowano modele wyceny, którymi posługują się spółki, wyceniając aktywa operacyjne i inwestycyjne. Z przeprowadzonej analizy wynika, że w odniesieniu do aktywów operacyjnych większość spółek wykorzystuje wycenę w koszcie historycznym, z kolei aktywa inwestycyjne wyceniane są z użyciem obydwu modeli.

Słowa kluczowe: modele wyceny, aktywa, MSSF.

Summary: The accounting law has developed certain two valuation models: historical cost model and fair value model. With reference to some groups of assets, one valuation model is recommended, while for other groups of assets two models are permitted under the accounting law and the entity decides which one to apply. The objective of the paper is the analyses of valuation models of assets (operating and investing) applied by companies listed on the Warsaw Stock Exchange.

Keywords: valuation models, assets, IFRS.

1. Wstęp

Wycena bilansowa aktywów stanowi jeden z ważniejszych elementów rachunkowości, wpływa bowiem na jakość informacji prezentowanych przez jednostki gospodarcze w rocznych sprawozdaniach finansowych. Regulacje rachunkowości, wskazując na konieczność dostarczania odbiorcom jasnych i rzetelnych informacji sprawozdawczych, normują zasady, jakimi powinny kierować się jednostki, dokonując wyceny aktywów. Zasady te tworzą ogólne modele wyceny, które – w ramach obowiązujących regulacji – jednostki mogą dobrać stosownie do przyjętej polityki bilansowej.

Wycena bilansowa aktywów odbywa się w oparciu o jeden z dwóch modeli: model kosztu historycznego lub model wartości godziwej [Jaruga i in. 2006]. Regulacje rachunkowości określają zakres stosowania obydwu modeli, dając w niektórych przypadkach jednostkom możliwość wyboru jednego z nich. Szersze możliwości doboru modeli wynikają z regulacji MSR/MSSF. Ustawa o rachunkowości wskazuje raczej jeden obowiązujący model wyceny danej grupy aktywów (wyjątkiem jest grupa inwestycji, dla których jednostka może dokonać wyboru modelu).

Celem niniejszego artykułu jest analiza modeli wyceny bilansowych aktywów, jakie stosują wybrane spółki notowane na GPW w Warszawie. Na potrzeby analizy wybrano spółki objęte indeksem WIG 30, będące jednostkami gospodarczymi. Z analizy wykluczono banki i jednostki ubezpieczeniowe. By zrealizować założony cel, posłużono się metodą analizy i weryfikacji informacji prezentowanych w rocznych raportach finansowych spółek. Analizę przeprowadzono w oparciu o informacje z czterech ostatnich lat obrotowych spółek. Zważywszy na fakt, że spółki objęte badaniem sporządzają sprawozdanie zgodnie z MSR/MSSF, analizę modeli wykorzystywanych przez spółki poprzedzono teoretycznym wprowadzeniem do modeli wyceny wynikających z regulacji międzynarodowych.

2. Model kosztu historycznego a model wartości godziwej

Model kosztu historycznego to, historycznie rzecz ujmując, pierwszy model wyceny wskazywany w regulacjach MSR/MSSF. Obecnie jego wykorzystanie w praktyce gospodarczej bywa ograniczane na rzecz wyceny w wartości godziwej. Szczegółowe MSR/MSSF w wielu przypadkach dopuszczają możliwość wyboru między tymi dwoma modelami.

Podstawą wyceny według kosztu historycznego jest pierwotna wartość danego składnika aktywów, czyli cena nabycia, koszt wytworzenia. Zastosowanie do wyceny kosztu historycznego oznacza dokonywanie korekt wartości, mających na celu zachowanie zasady ostrożnej wyceny. W związku z wyceną bilansową wartość danego składnika aktywów podlega pomniejszeniu o odpisy amortyzacyjne, a także odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. Te ostatnie uregulowane są w szczególności MSR 36 *Utrata wartości aktywów*; wynikają ze zidentyfikowanych przesłanek utra-

ty wartości, a sam odpis poprzedzony jest przeprowadzonym testem na wypadek utraty wartości [Barth, Landsman, Lang 2008]. Swoistą odmianą modelu kosztu historycznego jest wycena według zamortyzowanego kosztu obliczanego metodą efektywnej stopy procentowej.

Model wartości godziwej z kolei zakłada dokonywanie korekt wartości zawsze wtedy, gdy wartość księgową danego składnika aktywów różni się od jego wartości godziwej, wyznaczonej (często w oparciu o szacunki) na dzień wyceny. Konsekwencją wykorzystania tego modelu są odpisy aktualizujące, które mogą mieć charakter odpisów zarówno zmniejszających, jak i zwiększających wartość wycenianego składnika aktywów.

Zauważalne w ostatnich latach w MSR/MSSF rozszerzenie możliwości stosowania wartości godziwej niewątpliwie wpływa na kreowanie przez jednostkę gospodarczą własnej polityki bilansowej. Z drugiej jednak strony wykorzystanie wartości godziwej w wycenie bilansowej krytykowane jest za niezgodność z zasadą ostrożnej wyceny i zniekształcanie informacji sprawozdawczych [Stojilković 2011]. Niejednokrotnie słyszymy, że modele oparte na wartości godziwej coraz częściej stają się podstawowymi modelami wyceny bilansowej aktywów. Aby zweryfikować tę tezę, postanowiono przeprowadzić badania w ramach największych spółek notowanych na warszawskiej GPW, odnoszące się do preferowanych przez nie modeli wyceny aktywów. Na potrzeby analizy podzielono aktywa na dwie grupy: operacyjne i inwestycyjne; w ramach tych dwóch grup przeprowadzono badania.

3. Stosowane modele wyceny aktywów operacyjnych

Zgodnie z regulacjami MSR/MSSF (MSR 16, 38, 2) wycena aktywów operacyjnych odbywa się według modelu kosztu historycznego, a w przypadku operacyjnych aktywów trwałych możliwe jest – obok kosztu historycznego – zastosowanie wyceny według wartości godziwej (w przypadku środków trwałych jest to model wartości przeszacowanej).

Na potrzeby przeprowadzanej analizy w spółkach poddanych badaniu wyodrębniono cztery grupy aktywów operacyjnych: rzeczowe aktywa trwałe, aktywa niematerialne, zapasy i należności. W zakresie każdej w tych grup sprawdzono, jaki model wyceny ma zastosowanie w danej spółce (tab. 1).

Analizowane spółki nie wykazują istotnego zróżnicowania, jeśli chodzi o wykorzystywane modele wyceny bilansowej aktywów operacyjnych.

W zakresie operacyjnych aktywów trwałych, pomimo możliwości wyboru wyceny wykorzystującej wartość godziwą, jednostki przyjęły do wyceny bilansowej model kosztu historycznego. Badane jednostki nie zdecydowały się na wycenę środków trwałych według modelu wartości przeszacowanej. Podobnie wycena przebiegała w przypadku aktywów niematerialnych. Tylko jedna spółka przyjęła model wartości godziwej do ich wyceny; jest nią spółka PKN Orlen. Pozostałe jednostki wykorzystują model kosztu historycznego.

Tabela 1. Modele wyceny aktywów operacyjnych przyjęte przez analizowane spółki

Nazwa spółki	Modele wyceny			
	rzeczowe aktywa trwałe	aktywa niematerialne	należności	zapasy
Asseco Poland	KH	KH	KH	KH
Bogdanka	KH	KH	KH	KH
Boryszew	KH	KH	KH	KH
CCC	KH	KH	KH	KH
Cyfrowy Polsat	KH	KH	KH	KH
Enea	KH	KH	KH	KH
Energa	KH	KH	KH	KH
Eurocash	KH	KH	KH	KH
Grupa Azoty	KH	KH	KH	KH
Grupa Lotos	KH	KH	KH	KH
GTC	KH	KH	KH	KH
Jastrzębska Spółka Węglowa	KH	KH	KH	KH
KGHM Polska Miedź SA	KH	KH	KH	KH
LPP	KH	KH	KH	KH
Orange Polska	KH	KH	KH	KH
PGE	KH	KH	KH	KH
PGNIG	KH	KH	KH	KH
PKN Orlen	KH	WG	KH	KH
Synthos	KH	KH	KH	KH
Tauron Polska Energia	KH	KH	KH	KH
TVN SA	KH	KH	KH	KH

KH – model kosztu historycznego, WG – model wartości godziwej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznych raportów finansowych analizowanych spółek.

Trudno jednoznacznie wskazać przyczyny wyboru tego modelu wyceny operacyjnych aktywów trwałych. Mogą być one dwojakiego rodzaju. Po pierwsze, chęć pozostania jednostek przy modelu, który w regulacjach MSR obowiązywał od zawsze jako jedyny albo wzorcowy model wyceny. Jest więc to model sprawdzony przez jednostki, a dokonana wycena spełnia zasadę ostrożnej wyceny, jest klarowna, obiektywna i sprawdzalna. Po drugie, model wartości godziwej budził i budzi wiele kontrowersji; samo szacowanie wartości godziwej nie jest jednoznaczne. Ponadto charakter wycenianych aktywów – operacyjne – wskazuje na ich wykorzystanie w działalności jednostki, czego skutkiem jest najczęściej obniżenie wartości. Biorąc zatem pod uwagę zastosowanie operacyjnych aktywów trwałych, wydaje się, że właściwym modelem wyceny faktycznie jest model kosztu historycznego.

W odniesieniu do wyceny aktywów operacyjnych (długo- i krótkoterminowych) respektowanie zasady ostrożnej wyceny jest jednym z istotnych elementów. Można stwierdzić, że w odniesieniu do badanych spółek jest to model dominujący. Oprócz

aktywów trwałych, także zapasy i należności podlegają wycenie w koszcie historycznym, uwzględniającym odpisy utraty wartości.

Analizowane jednostki gospodarcze w zakresie aktywów operacyjnych pozostają zatem wierne modelowi kosztu historycznego. Dokonując wyceny bilansowej, uwzględniają odpisy zmniejszające wartość (wyjątek stanowią przywrócone odpisy utraty wartości). Dla środków trwałych oraz aktywów niematerialnych oznacza to obowiązek dokonywania przez jednostki gospodarcze odpisów amortyzacyjnych (i tych dokonuje każda spółka). Wycena operacyjnych aktywów trwałych w koszcie historycznym wymaga także uwzględnienia odpisu z tytułu trwałej utraty wartości. Zakres dokonywanych przez spółki odpisów utraty wartości (z pominięciem odpisów amortyzacyjnych) w zakresie poszczególnych grup aktywów operacyjnych przedstawia tab. 2.

Tabela 2. Korekty wartości aktywów operacyjnych ujawniane w analizowanych spółkach

Nazwa spółki	Odpis utraty wartości			
	rzeczowych aktywów trwałych	aktywów niematerialnych	zapasów	należności (odpisy aktualizujące)
Asseco Poland	-	X	-	X
Bogdanka	X	-	X	X
Boryszew	X	-	X	X
CCC	X	-	X	X
Cyfrowy Polsat	X	X	-	X
Enea	X	-	-	-
Energa	-	-	-	-
Eurocash	-	-	X	X
Grupa Azoty	X	X	X	X
Grupa Lotos	X	-	X	X
GTC	-	-	-	-
Jastrzębska Spółka Węglowa	X	X	X	X
Kernel Holding				
KGHM Polska Miedź SA	X	-	-	X
LPP	X	-	X	X
Orange Polska	X	X	-	X
PGE	-	-	X	-
PGNIG	-	-	X	X
PKN Orlen	X	aktualizacja <i>in plus</i>	X	X
Synthos	X	-	X	X
Tauron Polska Energia	-	-	X	-
TVN SA	-	-	-	X

Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznych raportów finansowych analizowanych spółek.

W opisie do sprawozdania finansowego każda z analizowanych spółek wskazuje na konieczność przeprowadzenia testu na wypadek utraty wartości środków trwałych oraz aktywów niematerialnych. W większości spółek w badanym okresie dopatrzone się przesłanek powodujących utratę wartości środków trwałych, co skutkowało dokonaniem odpisu utraty ich wartości. Należy podkreślić, że w odniesieniu do niektórych środków trwałych dokonywane były także odpisy przywracające wartość. Dziewięć z analizowanych spółek stwierdziło, że przeprowadzony test nie wskazywał na konieczność dokonania odpisu wartości. Niemniej jednak można zauważyć, że badane spółki najczęściej analizują wartość posiadanych środków trwałych pod kątem utraty wartości.

W przypadku aktywów niematerialnych tylko pięć spółek wskazało na konieczność dokonania odpisu utraty wartości i taki odpis został dokonany (w przypadku dwóch spółek (Asseco Poland i Cyfrowy Polsat) odpisy te miały bardzo niską wartość). Pozostałe spółki nie dokonały tego typu korekt wartości. Z kolei spółka PKN Orlen, w związku z wyceną aktywów niematerialnych według wartości godziwej, odnotowała korektę ich wartości w postaci odpisu aktualizującego zwiększającego wartość.

Z tabeli 2 wynika także, że w badanym okresie nie wszystkie spółki dokonały odpisu utraty wartości zapasów. W większości spółek wykazujących zapasy o znaczących wartościach w swoich aktywach były dokonywane odpisy utraty ich wartości. Spółki, które nie dokonały takich odpisów, charakteryzują się albo brakiem zapasów, albo ich niską (nieznaczącą) wartością bilansową.

Wydawać się może, że obecnie odpisy aktualizujące wartość należności to typowe korekty należności jednostek gospodarczych. I rzeczywiście, przeprowadzona analiza sprawozdań finansowych spółek potwierdza to przypuszczenie. Większość jednostek dokonała w badanym okresie odpisów aktualizujących należności. Oczywiście, w notach do sprawozdania finansowego ujawniane były także odpisy przywracające wartość, ale tych było znacznie mniej. Jedynie sześć z analizowanych jednostek gospodarczych nie uznała za konieczne dokonanie odpisów aktualizujących należności (mimo względnie wysokiej wartości należności ujawnianych w bilansie).

4. Stosowane modele wyceny aktywów inwestycyjnych

Drugą grupą aktywów jednostek gospodarczych są aktywa inwestycyjne. Zgodnie z regulacjami rachunkowości do ich wyceny bilansowej wykorzystywane mogą być dwa modele wyceny: kosztu historycznego i wartości godziwej [MSR 39, 40].

W analizowanych spółkach, w odniesieniu do wyceny inwestycji, zwłaszcza niefinansowych, zauważyć można zróżnicowanie stosowanych modeli (tab. 3).

Tabela 3. Modele wyceny aktywów inwestycyjnych przyjęte przez analizowane spółki

Nazwa spółki	Modele wyceny inwestycji	
	nieruchomości inwestycyjne	aktywa finansowe
Asseco Poland	-	WG, ZK
Bogdanka	-	WG, ZK
Boryszew	WG	WG, ZK
CCC	-	WG, ZK
Cyfrowy Polsat	-	WG, ZK
Enea	KH	WG
Energa	KH	WG, ZK
Eurocash	KH	WG, ZK
Grupa Azoty	WG	WG, ZK
Grupa Lotos	-	WG, ZK
GTC	-	WG, ZK
Jastrzębska Spółka Węglowa	KH	WG
KGHM Polska Miedź SA	-	WG, ZK
LPP	-	WG, ZK
Orange Polska	-	WG, ZK
PGE	-	WG, ZK
PGNIG	KH	WG
PKN Orlen	WG	WG, ZK
Synthos	-	WG, ZK
Tauron Polska Energia	KH	WG, ZK
TVN SA	-	WG, ZK

KH – model kosztu historycznego, WG – model wartości godziwej, ZK – wycena według zamortyzowanego kosztu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznych raportów finansowych analizowanych spółek.

Tylko dziewięć z badanych jednostek wykazuje w swoich aktywach nieruchomości inwestycyjne. Spośród nich sześć wycenia je według modelu kosztu historycznego (co oznacza przyjęcie do wyceny zasad właściwych dla środków trwałych), trzy spółki zaś – według wartości godziwej. W grupie analizowanych spółek widać przewagę stosowania modelu kosztu historycznego. Z drugiej strony dziewięć spółek, które są brane pod uwagę, to zbyt mała grupa, by wskazywać dominujący model wyceny. Można także uznać, że niemal połowa spółek zdecydowała się wyceniać nieruchomości inwestycyjne w wartości godziwej. W każdym razie w tej grupie aktywów najwyraźniej widać zróżnicowanie w doborze modelu wyceny.

Spółki wyceniające nieruchomości inwestycyjne według kosztu historycznego (sześć spółek) dokonywały odpisów amortyzacyjnych, powinny także weryfikować wartość inwestycji z punktu widzenia ewentualnej utraty wartości. Jak wynika z rocznych raportów spółek, tylko trzy spółki uznały za konieczne dokonanie odpisu z tytułu utraty wartości (Enea, Energa, JSW). Pozostałe trzy spółki nie dokonały

takiego odpisu, uznając, że w badanym okresie nie zaistniały przesłanki mogące świadczyć o utracie wartości (tab. 4).

Wycena nieruchomości inwestycyjnych według wartości godziwej (trzy spółki) wiąże się z obowiązkiem określania (szacowania) na dzień bilansowy wartości godziwej obiektów i ujawniania korekt wartości księgowej do poziomu wartości godziwej (tab. 4). Jedną ze spółek – Boryszew – w badanym okresie nie dokonywała korekt wartości, uznając, że nie nastąpiła zmiana wartości godziwej nieruchomości w porównaniu do lat poprzednich. Pozostałe dwie spółki posługujące się modelem wartości godziwej (Grupa Azoty, PKN Orlen) ujawniały w swoich rocznych sprawozdaniach dokonane korekty wartości do poziomu wartości godziwej. W przypadku grupy Azoty były to zmiany zarówno zwiększające wartość, jak i ją zmniejszające, natomiast PKN Orlen wykazywał wyłącznie zmiany *in plus*.

Tabela 4. Korekty wartości aktywów inwestycyjnych ujawniane w analizowanych spółkach

Nazwa spółki	Odpis utraty wartości nieruchomości inwestycyjnych	Aktualizacja nieruchomości inwestycyjnych do wartości godziwej	Korekta wartości aktywów finansowych
Asseco Poland	nie dotyczy	nie dotyczy	X
Bogdanka	nie dotyczy	nie dotyczy	X
Boryszew	nie dotyczy	-	X
CCC	nie dotyczy	nie dotyczy	X
Cyfrowy Polsat	nie dotyczy	nie dotyczy	X
Enea	X	nie dotyczy	X
Energa	X	nie dotyczy	X
Eurocash	-	nie dotyczy	X
Grupa Azoty	nie dotyczy	X	X
Grupa Lotos	nie dotyczy	nie dotyczy	X
GTC	nie dotyczy	nie dotyczy	X
Jastrzębska Spółka Węglowa	X	nie dotyczy	-
KGHM Polska Miedź SA	nie dotyczy	nie dotyczy	X
LPP	nie dotyczy	nie dotyczy	X
Orange Polska	nie dotyczy	nie dotyczy	X
PGE	nie dotyczy	nie dotyczy	X
PGNIG	-	nie dotyczy	X
PKN Orlen	nie dotyczy	X	X
Synthos	nie dotyczy	nie dotyczy	-
Tauron Polska Energia	-	nie dotyczy	X
TVN SA	nie dotyczy	nie dotyczy	X

Źródło: opracowanie własne na podstawie rocznych raportów finansowych analizowanych spółek.

Każda z analizowanych jednostek gospodarczych wykazuje inwestycje o charakterze finansowym. Zgodnie z regulacjami MSR/MSSF wycena bilansowa aktywów

finansowych odbywa się zgodnie z modelem wskazanym dla kategorii instrumentów finansowych, do której został zakwalifikowany składnik aktywów. Spółki nie mają możliwości wyboru modelu wyceny. Jedyne wiążące się z możliwością zakwalifikowania wszystkich aktywów (niezależnie od ich charakteru) jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik.

W rocznych raportach finansowych spółki wskazują kategorie instrumentów, jakie zostały przez nie wyodrębnione. Z reguły są one zbieżne z wynikającymi z regulacji MSR/MSSF, ale niektóre jednostki wskazują dodatkowo inne grupy.

Analizowane spółki, podając przyjęte zasady wyceny aktywów finansowych, wskazują dwie: wartość godziwą i zamortyzowany koszt (tab. 3), w zależności od kategorii, do której aktywa zostaną zakwalifikowane. Jedynie w trzech spółkach (Enea, JSW, PGNIG) jako obowiązujący podano wyłącznie model wartości godziwej. Ponadto w większości badanych jednostek wskazano model kosztu historycznego jako stosowany do wyceny udziałów w jednostkach zależnych i stowarzyszonych.

Wykorzystywane przez spółki modele wyceny skutkują dokonanymi korektami wartości z tytułu zmiany wartości godziwej albo z tytułu naliczonych odsetek i ewentualnej utraty wartości (w przypadku wyceny w zamortyzowanym koszcie). Niemal wszystkie badane spółki ujawniają w rocznych sprawozdaniach finansowych korekty wartości aktywów finansowych (zmniejszające, zwiększające) (tab. 4). Jedynie spółka Synthos nie wskazała bezpośrednio takich korekt, chociaż z not księgowych wynika, że w zakresie aktywów finansowych dokonywano odpisów z tytułu różnic kursowych, co może także być wyrazem dokonanej wyceny w wartości godziwej. Z kolei JSW, uzasadniając brak korekt wartości aktywów finansowych, wskazała, że wartość godziwa posiadanych długoterminowych aktywów finansowych nie różni się od ich wartości księgowej, stąd też brak stosownych aktualizacji.

5. Zakończenie

Przeprowadzona analiza wykorzystywanych modeli wyceny aktywów przez wybrane spółki notowane na GPW wykazała niemal jednoznacznie, że w zakresie aktywów operacyjnych dominującym modelem jest model kosztu historycznego. Pomimo możliwości zastosowania wartości godziwej do wyceny środków trwałych oraz aktywów niematerialnych, spółki (z jednym wyjątkiem) nie zdecydowały się na niego. Jak już wskazano wcześniej, charakter operacyjnych aktywów, fakt ich wykorzystania (zużycia) w trakcie działalności bardziej sprzyjają ich prezentowaniu w koszcie historycznym. Odpowiada tym samym w pełni istocie zasady ostrożnej wyceny.

Aktywa o charakterze inwestycyjnym, niewykorzystywane przez jednostkę, posiadane są w celu czerpania korzyści ekonomicznych. Dlatego w ich przypadku odpowiednie wydaje się zastosowanie wartości godziwej do wyceny. Rzeczywiście,

w odniesieniu do inwestycji finansowych jest to podstawowa kategoria wyceny, jaką stosują jednostki. Z kolei nieruchomości inwestycyjne stanowią tę grupę aktywów, w ramach której zauważyć można największe zróżnicowanie wykorzystywanych modeli wyceny. Z przeprowadzonej analizy nie wynika dominujący model, ale niewątpliwie jest to grupa, którą poszczególne spółki wyceniają według różnych modeli, w zależności od przyjętej polityki bilansowej.

Literatura

- Barth M.E., Landsman W.R., Lang M.H., 2008, *International accounting standards and accounting quality*, "Journal of Accounting Research", vol. 46, no. 3.
- Jaruga A.A., Frenzel M., Ignatowski R., Kabalski P., 2006, *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej. Kluczowe zagadnienia i rozwiązania praktyczne*, SKwP, Warszawa.
- Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF)*, 2013, SKwP, Warszawa.
- Stojilković M., 2011, *Towards a Criticism of Value Accounting*, "Economics and Organization", vol. 8, no. 1.